

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3
วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการ ในรายวิชาการประกันภัย
โดยการใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง

นายเจตน์ทวีร์ พันธุ์คำ

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560
วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการ
เขตบางนา กรุงเทพมหานคร

ชื่อเรื่องวิจัย	ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการในรายวิชาการประกันภัย โดยการใช้ กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง
ผู้วิจัย	นายเจตน์ศิริ พันธ์คำ
สาขาวิชา	การตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ ในรายวิชาการประกันภัย โดยการใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด ที่เรียนรายวิชาการประกันภัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกพฤติกรรม การสนใจเรียน การเข้าชั้นเรียน ขณะเรียน แบบบันทึกพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม และคำตอบ แบบทดสอบวัดความรู้วิชาการประกันภัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จากการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา และได้วิเคราะห์ผลจากการมีส่วนร่วมการ ตั้งคำถาม การตอบคำถามและได้รับการเสริมแรง สรุปได้ว่า จากการทำข้อตกลงกันระหว่างผู้สอน (ผู้วิจัย) กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ประเมินพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง และเมื่อทราบข้อตกลงเบื้องต้นแล้ว นักศึกษามีพฤติกรรมความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้นและนักศึกษามีความสนุกสนานในการเรียน จึงส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง โดยวิธีการทางสถิติ $t - test$ พบว่า หลังจากใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจเรียนมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ชัยยศญา ธรรมิสกุล หัวหน้าศูนย์วิจัยและพัฒนาและได้รับความร่วมมือร่วมใจจากนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนชยการ รวมถึงขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ ดร.สมศักดิ์ รุ่งเรือง ที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมอบรมเกี่ยวกับเรื่องของการวิจัย กระทั่งสำเร็จลุล่วงด้วยดีจึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

นายเจนต์วีร์ พันธุ์คำ

ผู้ วิ จั ย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	2
กรอบแนวความคิดในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ	4
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม	5
ทฤษฎีความรับผิดชอบ	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ	10
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	19
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	21
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	24
บรรณานุกรม	26
ภาคผนวก	27

สารบัญ (ภาพ)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

หน้า

3

สารบัญ (ตาราง)

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แบบบันทึกการมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถาม	21
ตารางที่ 2.2 แสดงคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน	22
ตารางที่ 2.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง	23

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับปูพื้นฐานสร้างความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทย ด้วยสาเหตุเหล่านี้ การศึกษาจึงมีความจำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เพราะการศึกษาเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้บุคคลนั้น เป็นผู้ที่มีรู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักการแก้ไขปัญหาและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และยังเป็นตัวช่วยให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านด้วย ดังมีผู้กล่าวไว้ว่า (สุรางค์ โค้วตระกูล :2539) การเรียนรู้(Learning) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด ครูเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ เพื่อให้เด็กไทยเจริญทุกด้าน ตามความมุ่งหมายของการศึกษา พฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียน นักศึกษา เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษา และเป็นคุณลักษณะไม่พึงประสงค์ ในสังคม ครูอาจารย์ จะต้องพัฒนาในการจัดการเรียนการสอน การจัดหาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพราะการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกัน การเรียนรู้แบบเรียนรู้ด้วยตนเองกับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความแตกต่างกัน การเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น บางครั้งได้รับความรู้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากความรู้บางองค์ความรู้นั้น ต้องอาศัยเพื่อน หรือกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกัน ปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การที่นักศึกษาจะ ประสบความสำเร็จในการเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลายประการ หนึ่งในปัจจัยสำคัญ คือการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา แต่ทั้งนี้ตัวของครู อาจารย์จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น หมั่นสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของตนเองอย่างสม่ำเสมอด้วย

เนื่องจากการเรียนการสอนที่ผ่านมา ผู้วิจัยมักจะประสบปัญหาคือ ผู้เรียนมักจะขาดความรับผิดชอบ ทางด้านการส่งงาน ไม่มีความพร้อมทางด้านการเรียน ไม่ค่อยตั้งใจเรียน ขอบพุดคุยกัน

ในขณะที่ครู อาจารย์กำลังทำการสอน บางคนนั่งเล่นเกมในโทรศัพท์มือถือ บางคนรับประทานอาหาร บางคนนั่งหลับในห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักศึกษาขาดแรงจูงใจในการเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทย์พัฒนวิชาการ โดยการใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง เพื่อให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทย์พัฒนวิชาการ โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการประกันภัย ของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษา ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด

จำนวน 13 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งใจเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาวิชาการประกันภัย โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทย์พัฒนวิชาการ

3. ระยะเวลา

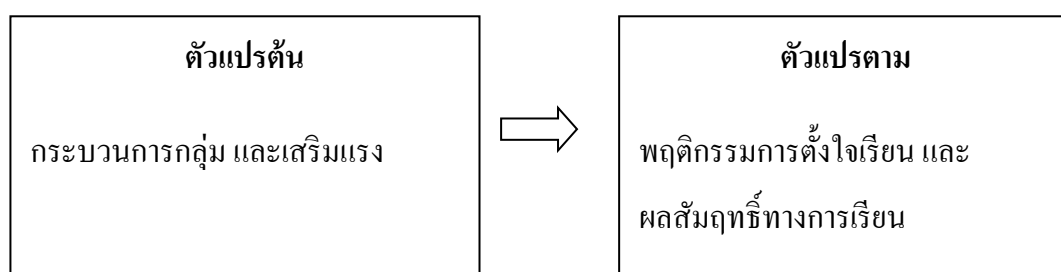
ระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการทดลองในครั้งนี้ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการ ประกันภัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเสริมแรง หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเป็นผลเนื่องมาจากการให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังพฤติกรรมนั้น
2. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนวิชาการ
3. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาที่เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด ปีการศึกษา 2560
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ซึ่งวัดได้จากวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอน สามารถประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง
2. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3/5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสอบผ่านเกณฑ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลการพัฒนาพฤติกรรมของนักศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการประกันภัย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนชกร ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจาก เอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม
3. ทฤษฎีความรับผิดชอบ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ
5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning)

ผู้คิดค้นทฤษฎีนี้ คือ เบอร์ริส เอฟ สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ใช้ทฤษฎีนี้ อธิบายกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งของมนุษย์และสัตว์ สกินเนอร์ ทำการทดลองการวางเงื่อนไขแบบโอเปอเรนต์ (Operant Conditioning) โดยมีความเชื่อมั่นว่า “แรงเสริม” เป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ของเด็ก ตามทฤษฎีของ นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม ให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เห็นได้ชัด สามารถวัดได้ สังเกตได้และทดสอบได้ แนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มนี้ถือว่า “สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์” จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม และ “การเรียนรู้” จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่าง “สิ่งเร้า” กับ “การตอบสนอง” การแสดงพฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้นถ้าหากได้รับการเสริมแรง (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544)

การเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเป็นผลเนื่องมาจากการให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังพฤติกรรมนั้น อีกประเภทหนึ่ง คือ การเสริมแรงทางลบ หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม อันเนื่องมาจากการแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนาออกได้ ส่วนการลงโทษนั้นก็สามารถแบ่งออก เป็น 2 ประเภท เช่นเดียวกัน คือ การลงโทษทางบวก หมายถึง การให้สิ่งใด ๆ ก็ตาม ภายหลังพฤติกรรมของอินทรีย์แล้ว มีผลทำให้พฤติกรรมนั้นยุติหรือลดลง ส่วนการลงโทษทางลบ หมายถึง การถอดถอนสิ่งใด ๆ ก็ตามภายหลังพฤติกรรมของอินทรีย์แล้วมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นยุติหรือลดลง (ศศิพันธุ์ ไตรทาน, 2543)

สิ่งเร้าที่พึงประสงค์	สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์
การเสริมแรงทางบวก	การลงโทษทางบวก
การลงโทษทางลบ	การเสริมแรงทางลบ
การให้สิ่งเร้า	การถอดถอนสิ่งเร้า

แผนผังแสดงลักษณะของการลงโทษและการเสริมแรง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory)

ทฤษฎีนี้พัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ อัลเบิร์ต บันดูรา (Albert Bandura) ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) และได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น Social Cognitive Theory แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มีทัศนะในเรื่องการเรียนรู้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมออกมาทันที แต่การเรียนรู้เป็นการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ (Acquired New Knowledge) ดังนั้น การเรียนรู้ในแนวทฤษฎีนี้คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในโดยไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาให้เห็น แต่ถ้ามีการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ก็เป็นการยืนยันว่าเกิดการเรียนรู้ ซึ่งบันดูราเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตตัวแบบ หรือ การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) เมื่อบุคคลสังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ก็จะจดจำพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบเอาไว้ แต่มิได้แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบในทันทีทันใด ต่อมาเมื่อมีโอกาสจึงได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544)

การปรับพฤติกรรม คือ การนำแนวความคิดของสกินเนอร์ในเรื่องกฎแห่งผล มาใช้อย่างเป็นระบบเพื่อทำการปรับพฤติกรรมของบุคคล หลักการนี้อาจจะใช้ทั้งการเสริมแรงทางบวกและการเสริมแรงทางลบประกอบกัน อย่างไรก็ตามจากการศึกษาวิจัยของทิฟเนอร์ และคณะ พบว่าในหลาย ๆ ครั้งที่ใช้หลักดังกล่าวไม่เกิดผลนั้นก็คือ แม้จะใช้หลักการชม แต่ผู้เรียนก็ยังคงมีการกระทำผิดต่อไป ดังนั้นการใช้หลักดังกล่าว ควรจะใช้ร่วมกับเทคนิคอื่น ๆ ด้วย หลักการชมที่มีประสิทธิภาพ ควรจะมีลักษณะดังนี้

- (1) ควรชมพฤติกรรมที่สมควรได้รับการยกย่อง
- (2) ระบุพฤติกรรมที่สมควรยกย่องอย่างชัดเจน
- (3) ชมด้วยความจริง

3. ทฤษฎีความรับผิดชอบ

3.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ (Responsibility) ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

กู๊ด (ศิรินันท์ วรรณกิจ, 2545: 8 ; อ้างอิงจาก Good, 1959: 498) ได้กล่าวว่าในหนังสือ Dictionary of Education ได้ให้ความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบไว้หลายนัย เช่น นัยแรกได้อธิบายว่าเป็นหน้าที่ประจำของแต่ละบุคคล เมื่อได้รับมอบหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนอีกนัยหนึ่งให้ความหมายไว้ว่า การปฏิบัติงานและหน้าที่โดยเฉพาะซึ่งได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดตามความหมายของตน

ฟังก์ และแวกเนลล์ (Funk and Wagnall, 1961: 1073) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือ การแสดงออกถึงความรับผิดชอบและการกระทำของตน มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดหาเงินและทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังหมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรมและหลักธรรมอีกด้วย

แคทเทล (Cattell, 1963: 145) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความสามารถในการรับผิดชอบไว้ว่า คือ บุคคลที่รับผิดชอบในหน้าที่ที่มีความยากลำบากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ลักษณะของคนที่ไม่มี ความรับผิดชอบ คือคนที่ถือความสะดวกเป็นเกณฑ์ หลีกเลียงข้อบังคับ

โกฟว์ (ศิรินันท์ วรรณกิจ, 2545: 8 ; อ้างอิงจาก Gove, 1965: 1935) ได้กล่าวว่า ในหนังสือ Webster's Third New International Dictionary ได้อธิบายความหมายของคำว่า ความรับผิดชอบไว้หลายนัย ซึ่งนัยแรกให้ความหมายไว้ว่าเป็นคุณสมบัติหรือเงื่อนไขที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบ เช่น ความรับผิดชอบทางด้านศีลธรรม กฎหมาย หรือทางด้านจิตใจ ความเชื่อใจได้ ความเชื่อถือได้ อีกนัยหนึ่งได้อธิบายว่า เป็นบางสิ่งบางอย่างซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องรับผิดชอบ เช่น ความเป็นผู้นำจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูง

ทานพุทททาสภิกขุ (ศิรินันท์ วรรณกิจ, 2545: 9 ; อ้างอิงจาก พุทธทาสภิกขุ, 2520 :376 - 377) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ คือการยอมรับรู้แล้วกระทำตอบสนองด้วยความสมัครใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำ ในฐานะที่เป็นหน้าที่ของตนไม่ใช่เพียงแต่คิดหรือรับรู้ไว้ในใจ

ถวิล จันทรสว่าง (2545: 10) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ปฏิบัติ ตามกฎระเบียบการงานที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ได้พูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดี และข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกครั้ง

ศิรินันท์ วรรณกิจ (2545: 13) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รับผิดชอบที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งด้านที่เป็นผลดี และผลเสีย อีกทั้งยังไม่ปิดหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

จากความหมายของความรับผิดชอบตามที่นักจิตวิทยา นักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้ สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ เพื่อให้การทำงานนั้นสำเร็จไปตามเป้าหมาย โดยมี การวางแผนการทำงาน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ไม่ผลักรถหน้าที่ของตนเองให้ผู้อื่นและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี รวมทั้งยังยอมรับในการกระทำของตนเองทั้งในส่วนที่เป็นผลดี และผลเสีย และผู้วิจัยขอสรุปความหมายของ พฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในการศึกษาค้นคว้านี้ หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมความตั้งใจในการทำงาน พฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามที่กำหนด และพฤติกรรมการปรับปรุงแก้ไขงานในรายวิชาการประกันภัย ซึ่งพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย จำแนกได้เป็น

1. พฤติกรรมตั้งใจทำงาน ซึ่งสังเกตได้จาก
 - 1.1 ปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
 - 1.2 ซักถามรายละเอียดและข้อสงสัยในงานที่ครูมอบหมายให้ทำ
 - 1.3 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูอย่างต่อเนื่องจนงานนั้นสำเร็จ
2. พฤติกรรมการทำงานเสร็จและส่งงานตามกำหนด
3. พฤติกรรมการปรับปรุงแก้ไขงาน

3.2 ประเภทของความรับผิดชอบ

จอร์จตัน นันท์ทวิกุล (2538: 5) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบออกเป็น 8 ด้าน คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมและละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ จัดหาเครื่องอุปโภคที่เหมาะสม
2. ความรับผิดชอบต่อการศึกษเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง
3. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ไม่ละเลยทอดทิ้งหรือหลีกเลี่ยง พยายามปรับปรุงการทำงานของตนให้ดียิ่งขึ้น รู้จักวางแผนงานและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในงานที่ตนรับผิดชอบ

4. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้น จะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี และกล้าเผชิญต่อความจริง

5. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตน เพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาที่สมาชิกของครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านและอื่น ๆ

6. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันดักเตือนแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนกระทำผิดช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

7. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับนักเรียนโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือ ก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

8. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่จะเป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของความรับผิดชอบ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียนในด้านการงานที่ได้รับมอบหมายจากครู

1.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

อรรถวรณ นิยะโต (2536 : 51) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้ปฏิบัติงานสอดคล้องกับ กฎจริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและ ความเสียหายแก่ส่วนรวม ทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุขเรียบร้อยแก่สังคม

อนุวัติ คุ้มแก้ว (2538: 52) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่มอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จและเสร็จตามเวลาที่

กำหนด ซึ่งมีผลทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหลักสูตรในปัจจุบันจึงกำหนดให้มีการปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540 : 81-82) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง ผู้ที่มีความรับผิดชอบจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยความสงบสุข เพราะบุคคลแต่ละบุคคลย่อมต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ที่จะต้องกระทำมากมาย ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ในประเทศที่ความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ยังต้องการบุคลากรที่มีความรับผิดชอบอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านวัตถุ ทั้ง ๆ ที่การพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้น ที่มีความจำเป็นไม่น้อยกว่าความเจริญทางวัตถุจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น การให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านจิตใจนั้นจะพิจารณาได้ว่ายังไม่สามารถพัฒนาได้รวดเร็วดัง เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี ดังนั้น การพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญมาก

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้กับนักเรียน ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเพียรพยายาม อดทน ตั้งใจทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลที่มีความรับผิดชอบเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎ จริยธรรมและหลักเกณฑ์ของสังคม เป็นเหตุให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม และประเทศชาติย่อมพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากบุคคลในชาติมีความรับผิดชอบ

1.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ

ประดินันท์ อุปรมย์ (สมวาสนา ธนเมธิกุล. 2546: 12-13; อ้างอิงจาก ประดินันท์ อุปรมย์.2530) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบ ดังนี้

1. ปัจจัยในครอบครัว ได้แก่ 1) ความสม่ำเสมอของพ่อแม่ในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเด็ก 2) ทัศนคติของพ่อแม่ 3) การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ 4) สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว 5) ลำดับการเกิดของเด็กในครอบครัว และ 6) บุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในครอบครัว

2. ปัจจัยภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ครูมีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อเด็กด้วยการปฏิบัติตนของครู และด้วยการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เขาจะต้องรับผิดชอบต่อโดยตรง และ 2) เพื่อนมีอิทธิพลต่อการมีความรับผิดชอบต่อเด็ก เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนแต่ละคนจะทำให้ต่างฝ่ายต่างถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่กันและกัน

3. ปัจจัยในสังคม ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนของคนในสังคมที่เด็กเข้าไปเป็นสมาชิกและ 2) สื่อสารมวลชน

1.5 การวัดความรับผิดชอบ

ลิวิน สายยศ และอังคณา สายยศ (2542: 184 - 186) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นจริยธรรมอย่างหนึ่ง ที่ควรได้รับการปลูกฝัง พัฒนาให้มากขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นหรือไม่นั้น จะสามารถวัดได้โดยการใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุมชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ทั้ง 3 ส่วน คือ 1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม 2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม 3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมแบบหนึ่ง ดังนั้นการวัดความรับผิดชอบจึงใช้เครื่องมือวัดแบบเดียวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัดจริยธรรมอะไรเป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเฉพาะอย่าง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้น เพื่อนิยามให้ชัดเจน

3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรม ซึ่งมีหลายรูปแบบ โดยจะต้องเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย โดยมีรูปแบบดังนี้

- แบบสัมภาษณ์ - แบบสังเกต

- แบบเขียนตอบ - แบบสร้างจินตนาการ

ในแบบเขียนตอบที่นิยมใช้มีแบบเติมเสริม กับแบบมีตัวเลือก

4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการวัด โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ

5. ตรวจสอบเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้น และผู้ชำนาญการทางด้านวัดผลตรวจสอบ

6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดูว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมได้หรือไม่ และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี

7. จัดข้อสอบเป็นชุด โดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการวัดจริยธรรม มีการสร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ

8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดูความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่

9. สร้างเกณฑ์ปกติของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น

ณัฐภัทร ธรณี (2548: 38) กล่าวว่า การวัดความรับผิดชอบเป็นการวัดด้านความรู้สึกรู้หรืออารมณ์ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน จึงทำให้การวัดพฤติกรรมทางด้านนี้กระทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะการสร้างเครื่องมือที่จะใช้วัดพฤติกรรมดังกล่าว เราไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลการศึกษาก็ได้หาวิธีการและสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพดีเพียงพอที่จะกระตุ้นให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของผู้ถูกวัดเพื่อให้ได้ ข้อมูลที่เชื่อถือได้

จากเอกสารที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดความรับผิดชอบนั้นสามารถใช้เครื่องมือวัดได้หลายประเภท ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย วิธีการวิจัย ลักษณะของผู้ถูกประเมิน โดยเครื่องมือที่ใช้วัดความรับผิดชอบได้แก่ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือวัดประเภทแบบสังเกต เพื่อบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาการประกันภัย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3/5 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์วิชาการ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ

1. ความหมาย

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

อาร์ชท และนิวแมน (Artzt and newman, 1990 : 448 – 449) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาาร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมายสมาชิกทุกคนจึงช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาครุไม่ใช่เป็นแหล่งความรู้ที่คอยป้อนแก่นักเรียน แต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือจัดหาและชี้แนะแหล่งข้อมูลในการเรียนตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1991 : 6-7) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่จัดขึ้นโดยการคละกันระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน นักเรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มของตนประสบผลสำเร็จในการเรียน

สลาวิน (Slavin, 1995 : 2 – 7) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีสอนที่นำไปประยุกต์ใช้ได้หลายวิชาและหลายระดับชั้น โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยทั่วไปมีสมาชิก 4 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกันเป็นนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน นักเรียนในกลุ่มที่ต้องเรียนและรับผิดชอบงานกลุ่มร่วมกัน นักเรียนจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทุกคนประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายร่วมกัน จึงทำให้นักเรียนช่วยเหลือพึ่งพากัน และสมาชิกในกลุ่มจะได้รับรางวัลร่วมกัน เมื่อกลุ่มทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 34) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีสอนแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานของตนเอง และงานส่วนรวม ร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กันและกันมีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดความพอใจอันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มร่วมมือ

สุวิทย์ มูลคำ และอรรษ มูลคำ (2547, หน้า 134) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีความรับผิดชอบส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ

ทิสนา แคมมณี ได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

Johnson and Johnson (1994:31-32) กล่าวว่า ีว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ
2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น
3. ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมาย

ของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มเดียว

Johnson and Johnson (1994: 31 - 37) ได้สรุปว่า Cooperative Learning มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependent) หมายถึง การพึ่งพากัน

ในทางบวก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การพึ่งพากันเชิงผลลัพธ์ คือการพึ่งพากันในด้านการได้รับผลประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มอาจจะเป็นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่ม ในการสร้างการพึ่งพากันในเชิงผลลัพธ์ได้ด้นั้น ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนทำงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะเกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน สามารถร่วมมือกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการพึ่งพาในเชิงวิธีการ คือ การพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมาย ซึ่งต้องสร้างสภาพการณ์ให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับรู้ว่าตนเองมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการสร้างสภาพการพึ่งพากันในเชิงวิธีการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การทำให้เกิดการพึ่งพาทรัพยากรหรือข้อมูล (Resource Interdependence) คือ แต่ละบุคคล จะมีข้อมูลความรู้เพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์ต่องานของกลุ่ม ทุกคนต้องนำข้อมูลมารวมกันจึงจะทำให้งานสำเร็จได้ ในลักษณะที่เป็นการให้งานหรืออุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน

1.2 ทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงบทบาทของสมาชิก (Role Interdependence) คือ การกำหนด บทบาทของการทำงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่ม และการทำให้เกิดการพึ่งพาเชิงภาระงาน (Task Interdependence) คือ แบ่งงานให้แต่ละบุคคลในกลุ่มมีทักษะที่เกี่ยวข้องกัน ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทำงานของตนไม่เสร็จ จะทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถทำงานในส่วนที่ต่อเนื่องได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Face to Face Primitives Interdependence) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กัน การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด การอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างสมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ การ

รับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่ม จะก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกันทางสังคม จากการช่วยเหลือสนับสนุนกัน การเรียนรู้เหตุผลของกันและกัน ทำให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับ การทำงานของตนเอง จากการตอบสนองทางวาจา และท่าทางของเพื่อนสมาชิกช่วยให้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual Accountability) หมายถึง ความรับผิดชอบในการ

เรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน โดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสามารถและความรู้ที่แต่ละคนจะได้รับ มีการตรวจสอบเพื่อความแน่ใจว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลหรือไม่ โดยประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งรวมกันเป็นผลงานของกลุ่มให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งกลุ่ม และรายบุคคลให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสดำเนินการความคิดเห็นโดยทั่วถึง ตรวจสอบสรุปผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน เพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มรับผิดชอบทุกอย่างร่วมกับกลุ่ม ทั้งนี้สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

(Interpersonal and Small Group Skills) หมายถึง การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คือ มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สามารถสร้างความไว้วางใจ รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการทำงานของกลุ่ม (Group Processing) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงาน และความ รับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกดี และกระบวนการทำงานดี นั่นคือ มีการเข้าใจในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

(http://www.wijai48.com/learning_style/learningprocess.htm) กล่าวว่

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory of Cooperative or Collaborative Learning) แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3 – 6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในลักษณะแข่งขันกัน ต่างคนต่างเรียนและร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้จะเน้นให้ผู้เรียนช่วยกันในการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการ

เรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการสัมพันธ์กัน มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวิเคราะห์กระบวนการของกลุ่ม และมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวิธีการที่หลากหลายและควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่มบริหาร การศึกษากลุ่มดอนทอง 52 (<http://dontong52.blogspot.com/>) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ช่วยกันเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักศึกษาคนสำคัญ ได้แก่ สลาวิน เดวิด จอห์นสัน และโรเจอร์ จอห์นสัน

3. หลักและกระบวนการเรียนแบบร่วมมือ

มีนักการศึกษาทั้งต่างประเทศและในประเทศกล่าวถึงลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1991 : 10-15) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกรักพึ่งพากันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน (Positive interdependence)

วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรักพึ่งพากันจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพึ่งพากันในด้านการได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน เช่น รางวัลหรือคะแนน และพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายโดยมีการกำหนดบทบาทของแต่ละคนที่เท่าเทียมกันและสัมพันธ์ต่อกันจึงจะทำให้งานสำเร็จ และการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มให้มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ถ้าขาดสมาชิกคนใดจะทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างนักเรียน (Face-to-face promotive interaction)

คือ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะมีการอภิปราย อธิบาย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้เหตุผลซึ่งกันและกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงานของตน สมาชิกในกลุ่มมีการช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้น ส่งเสริมและให้กำลังใจกันและกันในการทำงานและการเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล (Individual accountability)

คือ ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคนโดยต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ต้องรับผิดชอบในผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและ

กันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ มีการตรวจสอบ เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นรายบุคคลหรือไม่โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบ เป็นรายบุคคลเพื่อเป็นการประกันว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

4. ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills)

การทำงานกลุ่มย่อยจะต้องได้รับการฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นนักเรียนควรจะต้องทำความรู้จักกัน เรียนรู้ลักษณะนิสัยและสร้างความไว้วางใจต่อกันและกัน รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างมีเหตุผล รู้จักติดต่อสื่อสาร และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้ โดยสมาชิกกลุ่มต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานและดำเนินงานตามแผนร่วมกันและที่สำคัญจะต้องมีการประเมินผลงานของกลุ่ม ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม ประเมินบทบาทของสมาชิกว่า สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มสามารถปรับปรุง การทำงานของตนให้ดีขึ้นได้อย่างไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจว่าควรมีการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอะไร และอย่างไรดังนั้นกระบวนการกลุ่มจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

คาแกน (Kagan. 1994 : 1-11) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือว่าต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจนโดยมีแนวคิดสำคัญ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นกลุ่ม (Team) ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 2-6 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน
ภายในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่แตกต่างกัน
2. มีความตั้งใจ (Willing) เป็นความตั้งใจที่ร่วมมือในการเรียนและทำงาน โดยช่วยเหลือกันและกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน
3. มีการจัดการ (Management) การจัดการเพื่อให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
4. มีทักษะ (Skills) เป็นทักษะทางสังคมรวมทั้งทักษะการสื่อความหมาย การช่วยสอน และการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีหลักการสำคัญ 4 ประการ (Basic principles) เป็นตัวบ่งชี้ว่าเป็นการเรียนเป็นกลุ่ม หรือการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบร่วมมือต้องมีหลักการ 4 ประการ ดังนี้

1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก (Positive interdependence) การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อสู่ความสำเร็จและตระหนักว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

2) ความรับผิดชอบรายบุคคล (Individual accountability) ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการค้นคว้าทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกันจึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

3) ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม (Equal participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งทำได้โดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน

4) การมีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน (Simultaneous interaction) สมาชิกทุกคนจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน

6. มีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดกิจกรรม (Structures) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน เทคนิคต่าง ๆ จะต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการแต่ละเทคนิคนั้นออกแบบได้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต่างกัน

คลีย์ (Kley, 1991 อ้างถึงใน วรณทิพา รอดแรงคำ, 2540: 101) นอกจากองค์ประกอบนี้แล้วยังมีลักษณะอื่นที่สามารถบ่งบอกให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

5. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เมื่อกล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว ทุกคนต้องนึกถึงนักเรียนที่มีความเก่งฉลาดสามารถใช้สติปัญญาที่ตนเองมีอยู่เพื่ออยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข นอกจากการปรับตัวทางสังคมที่เหมาะสมกับตัวเองแล้ว นักเรียนทั้งหมดต่างต้องการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นทั้งนั้น เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถเป็นตัวกำหนดความก้าวหน้าในอนาคตได้ (อรุณศักดิ์ อุตุสาหะ, 2549 : 22-23)

1. ความหมายของการเรียนรู้

เมื่อมนุษย์เกิดมามนุษย์ต้องเรียนรู้ที่จะพูดเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นรอบข้าง เรียนรู้ที่จะเดิน เล่น อ่านหนังสือ เขียนหนังสือ และกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต นักจิตวิทยาเชื่อว่ามนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่เกิดจนถึงก่อนตาย สัตว์ต่าง ๆ ก็ต้องเรียนรู้ดำเนินชีวิตเช่นกัน เช่น ลิงเรียนรู้วิธีการเก็บลูกมะพร้าวและสุนัขเรียนรู้การขับถ่ายให้เป็นที่ พฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์เหล่านี้ เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการต่างๆของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

เมดนิค (อ้างอิงใน กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2528 : 126) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นผลมาจากการฝึกฝน การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจนเกิดเป็นนิสัย มิใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราวเท่านั้น การเรียนรู้มีอาจสังเกตได้โดยตรง เราทราบแต่การกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้แล้วเท่านั้น

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 129) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมไปเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลจากการได้รับประสบการณ์หรือได้รับการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ พืชยาต่าง ๆ รวมทั้งอุบัติเหตุหรือความบังเอิญ

อุบลรัตน์ เฟื่องสฤติย์ (2542 : 29 - 36) การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือมีประสบการณ์โดยตรง การเรียนรู้ของเด็กขึ้นอยู่กับอายุ แรงจูงใจ ความสนใจ ความตั้งใจ ความจำและความสามารถทางสติปัญญา รวมทั้งลักษณะของสิ่งที่ จะเรียนรู้ แนวความคิดในเรื่องการเรียนรู้ มีรากฐานมาจากกลุ่มต่างๆ ทางจิตวิทยา ดังนี้ กลุ่ม โครงสร้างของจิต กลุ่มหน้าที่ของจิต กลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มจิตวิเคราะห์ กลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์ กลุ่มมนุษยนิยม และกลุ่มปัญญานิยม

สุชา จันทน์เอม (2542 : 78) อธิบายว่า การเรียนรู้คือกระบวนการเจริญงอกงามของอินทรีย์ หรือพัฒนาการของอินทรีย์ ทำให้อินทรีย์สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น หรือปรับตัวเข้ากับ สถานการณ์ใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2544 : 185) อธิบายว่าการเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็น ผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการ เปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมเป็นพฤติกรรมใหม่ ที่ถาวร ซึ่งเกิดจากการฝึกฝนและการได้รับประสบการณ์ แต่ไม่ใช่เกิดจากสัญชาตญาณ วุฒิภาวะ หรือจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Prescott (1963 , อ้างอิงในกิ่งดาว ทาสี. 2544 : 7-8) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ประกอบด้วยลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย ความบกพร่องทางกาย
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับลูก และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน

5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ ปัญหาการปรับตัวและการแสดงอารมณ์เพื่อช่วยให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ โดยผลที่เกิดจากจากกระบวนการเรียนรู้จะตกแก่ผู้เรียนและโดยผู้เรียนเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 17)

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน ได้อธิบายถึงกระบวนการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ไว้แตกต่างกันดังนี้

Gagng. (1977, อ้างอิงในกมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528 : 129) ได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 8 ขั้น คือ

1. การสนใจ หมายถึง การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ อยากเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยกาเน้นว่าการที่ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือมีความคาดหวังนั้นจะเป็นแรงจูงใจสำคัญยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล

2. การรับรู้เรื่องต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้เรียน หมายถึงการเข้าใจถึงความคาดหวังของผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความตั้งใจ ซึ่งผู้เรียนจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจของคน เมื่อความตั้งใจเปลี่ยนไปการเลือกการรับรู้จะเปลี่ยนไปด้วย

3. การปรุงแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ หมายถึง การพยายามจัดสรร ปรุงแต่ง ขยายการรับรู้ไว้เป็นความจำ ซึ่งมีทั้งความจำระยะสั้น ซึ่งเลื่อนหายไปได้เร็ว และความจำระยะยาว ซึ่งมักจำได้นานกว่า และเลื่อนหายไปช้ากว่า

4. การสะสมสิ่งที่เรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเก็บรักษาหรือสะสมสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้คงอยู่ โดยเฉพาะบันทึกไว้ในความจำระยะยาว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพการจำของแต่ละบุคคล

5. การระลึกได้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้วได้ เช่น สามารถอธิบายกฎการแทนที่น้ำ หรือจำเบอร์โทรศัพท์ของเพื่อนทั้งห้องได้ เป็นต้น

6. การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ว หมายถึงความสามารถในการนำความรู้หรือกฎเกณฑ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เรียนการบวกเลข แล้วนำไปใช้ในการทอนเงินเมื่อไปซื้อของได้ เป็นต้น

7. ความสามารถในการปฏิบัติ หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ สามารถพูดสนทนาภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติได้ เป็นต้น

8. การแสดงผลย้อนกลับ หมายถึง การแจ้งผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับทราบว่าผู้เรียนเรียนได้ถูกต้องเพียงใด สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดให้หรือไม่ เพื่อจะได้นำข้อมูลไป

ปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ซึ่งถ้าผู้เรียนทราบผลการเรียนรู้เร็วเท่าใด ก็จะทำให้การเรียนรู้มีผลดี หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น

พรณี ช. เจนจิต. (2550 : 46) ในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลนั้น มิใช่ครูจะคำนึงถึงเพียงประสบการณ์ของผู้เรียนเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงขั้นพัฒนาการของแต่ละบุคคล ซึ่ง Jean Piaget ได้เสนอขึ้นต่าง ๆ ของพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งให้ประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก ได้ให้ข้อคิดวาทะครูจะสอนเพื่อเร่งเด็กหรือไม่

Jean Piaget (พรณี ช. เจนจิต. 2550 : 64 - 67) นักจิตวิทยาชาวสวิส เป็นผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กและมีความเห็นเกี่ยวกับเด็กว่า คือ ผู้ที่พยายามศึกษาสำรวจโลกของตนเอง ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและบุคคล จากการที่เด็กได้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ทำให้เด็กเกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็น รูปธรรมและมีพัฒนาการต่อไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดสามารถคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ทฤษฎีการพัฒนารทางสติปัญญาของเพียเจ มีความเชื่อว่า เป้าหมายของพัฒนาการนั้นคือ ความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ความสามารถที่จะคิดตั้งสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผล และความสามารถที่จะตั้งกฎเกณฑ์และการแก้ปัญหา

John B. Watson (พรณี ช. เจนจิต. 2550 : 64 - 67) เป็นผู้ทำให้เกิดทฤษฎีการเรียนรู้ของ Pavlov เผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางมาก Watson เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้ตั้งศัพท์ “Behaviorism” เพราะเห็นว่าจิตวิทยาซึ่งจะถือว่าเป็น วิทยาศาสตร์อย่างแท้จริงนั้น จะต้องศึกษาพฤติกรรมเฉพาะในสิ่งที่สังเกตได้อย่างเด่นชัดมีความเห็นว่าการศึกษาทางจิตวิทยาควรเป็น การศึกษาสิ่งที่ป็นปรนัย มิใช่เป็นอัตนัย ซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกลึกซึ้งของคน

3. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องศึกษาแนวทางในการวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นผลการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่ผ่านมามีนักการศึกษาให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สมพร เชื้อพันธ์ (2547 : 53) สรุปว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (548 : 125) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2549 : 42) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์

เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

วัชลิ บัวตา (2550 : 42) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ซึ่งเป็นแบบประเมินผลตามสภาพจริงวิชาภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

อนาสตาซี (1970 อ้างอิงในอรทัย จันใด. 2553 : 16) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบทางด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาด้านอื่น ๆ

ชวาล แพรัตกุล (2517 อ้างอิงในสมควร จำริญพัฒน์. 2553 : 21) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความรู้ทักษะและสมรรถภาพทางสมองในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการสั่งสอนของครู ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test)

อรทัย จันใด (2553 : 18) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ หรือทักษะซึ่งเกิดจากการกระทำที่ประสานกันต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบทางด้านที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ใช้สติปัญญา แสดงออกในรูปของความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้หรือทักษะที่ต้องใช้สติปัญญาและสมรรถภาพทางสมองที่ได้รับมาจากการสั่งสอน แสดงออกมาในรูปความสำเร็จสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย และใช้แบบทดสอบความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2538) การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกร ที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ ชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

วรลักษณ์ เลิศลอย.(2550) งานวิจัยเรื่องการศึกษาการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โดยการใช้การเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัย พบว่าสามารถลดพฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบในการทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

มนตรา ประถมภัก (2548) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เบี้ยอรรถกรควบคู่กับการชี้แนะเพื่อพัฒนาความมีวินัยของพลทหารกองประจำการ พบว่าก่อนและหลังการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรควบคู่กับการชี้แนะทหารกอง ประจำการมีวินัยแตกต่างกัน โดยพลทหารกองประจำการมีวินัย

เพิ่มมากขึ้นในทิศทางที่พึงประสงค์ และแนวโน้มของอัตราการเปลี่ยนแปลงของการผิวนัยของพล ทหารกองประจำการลดลง ทั้งระยะทดลองและระยะหลังการทดลองเมื่อเทียบกับระยะพื้นฐาน จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนา พฤติกรรมการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนมีอยู่หลายวิธี เช่น การให้คาบปรึกษาแบบกลุ่ม เช่น งานวิจัย ของสงเคราะห์ แก้วทาสี (2549) เป็นต้น การใช้ทฤษฎีพิจารณาเหตุผลอารมณ์และพฤติกรรม เช่น งานวิจัยของ จิตินาฏ เหลืองอ่อน (2547) เป็นต้น การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น งานวิจัยของบุษบากร คันทวรรณ (2545) เป็นต้น การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น งานวิจัย ของสมฤดี เชยสะอาด (2547) เป็นต้น การใช้ชุดกิจกรรม แนวแนว เช่น งานวิจัยของพัชรภรณ์ รัก ช่วย (2546) เป็นต้น และการปฏิบัติธรรม เช่น งานวิจัยของสุสดี เฉลิมสุข (2543)

วงศ์วิ โพธิ์สวัสดิ์. (2549). ได้ทำการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปรีดิรัฐธรรม อ.เมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมมี คะแนนความรับผิดชอบก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนน ความรับผิดชอบก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียน กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีคะแนนความรับผิดชอบก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จิรัชญา ทิขิตติ. (2550). ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบ ทางการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือและการสอนแบบปกติของนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือกับนักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีความรับผิดชอบทาง การเรียนวิชาภาษาไทย แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือก่อนและหลังการทดลองมี ความรับผิดชอบทางการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาการประกันภัย ของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3/5 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์ชัยการ มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้น ระดับชั้น ปวช.3/5 สาขาวิชาการตลาด ที่เรียนในรายวิชา การประกันภัย ปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์ชัยการ สาขาวิชาการตลาด ระดับชั้น ปวช.3/5 ที่เรียนในรายวิชาการประกันภัย
3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
 1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง
 2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งใจเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
 1. แบบบันทึกพฤติกรรมการณ์สนใจเรียน การเข้าชั้นเรียน ขณะเรียน
 2. แบบบันทึกพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและคำตอบ
 3. แบบทดสอบวัดความรู้วิชาการประกันภัย สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการตลาด
5. การรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกผลลงในแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน ดังนี้

ลำดับ	ขั้นตอน/ กระบวนการ	วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
1	ขั้นวางแผน	- สังเกตพฤติกรรมการณ์สนใจเรียน การเข้าชั้นเรียน ขณะเรียน - ทดสอบก่อนเรียน
2	ขั้นปฏิบัติ	- แบ่งกลุ่ม แจกเงื่อนไข ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละกลุ่ม ดำเนินการนำเสนอ หน้าชั้นเรียนตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายและตั้งคำถาม 5 คำถาม เพื่อที่จะถามกลุ่มเพื่อนที่กำลังนั่งฟัง ได้รับทราบว่าจะมีการให้

		คะแนน บวก 1 คะแนน เฉพาะคำถามที่ตอบถูก และเพื่อนที่นั่งฟังสามารถตั้งคำถามได้ ทุกคำถามก็จะมีคะแนนบวก 1 คะแนนเช่นกัน ในแต่ละคาบที่ นำเสนอในชั้นเรียน - เสริมแรง โดยการกล่าวชมเชย และปรบมือ สำหรับนักศึกษาที่ตอบถูก และรับผิดชอบส่งงานตามวันเวลาที่กำหนด
ลำดับ	ขั้นตอน/ กระบวนการ	วิธีการการดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูล
3	ขั้นตรวจสอบผล	- บันทึกการมีส่วนร่วมในการถาม – ตอบ - ทดสอบหลังเรียน - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4	ขั้นสรุปผล	- กำหนดเป็นข้อปฏิบัติสำหรับชั้นเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยทำการบันทึกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการตั้งคำถามและตอบคำถามทุก ๆ สัปดาห์ และนำผลการบันทึกมาตรวจสอบค่าความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของนักศึกษา
2. การหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สูตร $t - test$ แบบ Dependent

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญ

ตาราง 2.1 แบบบันทึกการมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถาม

เวลาทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ ตั้งแต่ เดือน พฤศจิกายน 2560 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2561

ลำดับ	ชื่อ – สกุล	ยกมือ ตอบคา ถาม	ยกมือ ตั้งคำถาม	แรงเสริม ทางสังคม	คะแนน รวม
		คะแนน/ ครั้ง	คะแนน/ครั้ง	คะแนน/ ครั้ง	
กลุ่ม 1	นายศุภชัย นาโรสง	5	5	4	14
	นางสาวรุ่งอรุณ อื้อดกัน	4	4	3	11
	นายณพรัตน์ ตูลยาภรณ์	1	2	1	4
	นายศุภโชค จันทร์จันทร์	2	1	1	4
กลุ่ม 2	นายณัฐพล เล็กน้อย	1	1	1	3
	นายธนากร ไวกงคา	4	3	1	8
	นายรัชพล เป้บางนา	2	1	1	4
กลุ่ม 3	นางสาวเบญจมาภรณ์ คงสว่าง	2	2	1	5
	นายจักรพรรดิ ชมจันทร์	3	3	2	8
	นายณัฐนนท์ วิไล	2	1	1	4
กลุ่ม 4	นายณัฐดนัย ลิ้มตระกูล	2	2	1	5
	นายณัฐพนธ์ แซ่เจีย	3	2	2	7
	นายธีรภัทร แสงทอง	3	3	3	9

หมายถึง ยกมือตอบคำถามถูกต้อง

หมายถึง ตั้งคำถามได้ชัดเจนและถูกต้อง

หมายถึง ให้แรงเสริมทางสังคมแทนโดยกล่าวคาชมเชย ประบมือ พยักหน้า

จากตาราง 2.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาบางคนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเท่าที่ควรเนื่องจากไม่กล้าแสดงออก อาจารย์ผู้สอนต้องทำหน้าที่กำกับให้นักศึกษาที่ไม่กล้าแสดงออกให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน และชี้แจงถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถาม ทุกครั้งที่ทำกิจกรรมจะมีคะแนนบวก และให้แรงเสริมทางสังคมด้วย นักศึกษาจึงได้คะแนนเป็นจำนวนที่แตกต่างกัน เรียงลำดับจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด

อันดับที่ 1 นักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถามและแรงเสริมทางสังคมมากที่สุด คือ นายศุภชัย ฉาโรสง ได้รับคะแนนรวม 14 คะแนน

อันดับที่ 2 นักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถามและแรงเสริมทางสังคม คือ นางสาวรุ่งอรุณ ออดกัน ได้รับคะแนนรวม 11 คะแนน

อันดับสุดท้ายที่มีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถามและแรงเสริมทางสังคม คือ นายณัฐพล เล็กน้อย ได้รับคะแนนรวม 3 คะแนน

ตาราง 2.2 ตารางแสดงคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	Pretest	Posttest
1	นายศุภชัย ฉาโรสง	23	28
2	นางสาวรุ่งอรุณ ออดกัน	19	24
3	นายณพรัตน์ ตูลยาภรณ์	20	26
4	นายศุภโชค จันทร์จันทร์	19	23
5	นายณัฐพล เล็กน้อย	17	22
6	นายธนากร ไวกงคา	18	23
7	นายรัชพล เป้นางนา	17	24
8	นางสาวเบญจมาภรณ์ คงสว่าง	20	24
9	นายจักรพรรดิ ชมจันทร์	21	25
10	นายณัฐนนท์ วิไล	17	22
11	นายณัฐดนัย ถิ่นตระกูล	16	21
12	นายณัฐพนธ์ แซ่เจีย	20	24
13	นายธีรภัทร แสงทอง	21	25
	เฉลี่ยรวม	19.08	23.92

จากตาราง 2.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาทั้งหมด จำนวน 13 คน ได้ทำการทดสอบก่อนเรียน ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 19.08 และทดสอบหลังเรียนได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม 23.92

ตาราง 2.3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียน คะแนนหลังเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน – ค่าเฉลี่ย คะแนนหลังเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง

คะแนนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและเสริมแรง	N	$\bar{X}$	SD	t-test	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	13	19.08	2.02	-19.44	.000*
คะแนนหลังเรียน	13	23.92	1.85		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2.3 จากการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง มีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 19.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.02 ($\bar{X} = 19.08$, $SD = 2.02$) และค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 23.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.85 ($\bar{X} = 23.92$, $SD = 1.85$) จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน พบว่า ค่า t-test เท่ากับ -19.442 และค่า Sig. เท่ากับ .000* พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า จากการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา และได้วิเคราะห์ผลจากการมีส่วนร่วมการตั้งคำถาม การตอบคำถามและได้รับการเสริมแรง สรุปได้ว่า จากการทำข้อตกลงกันระหว่างผู้สอน (ผู้วิจัย) กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ประเมินพฤติกรรมของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างและเมื่อทราบข้อตกลงเบื้องต้นแล้ว นักศึกษามีพฤติกรรมความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้นและนักศึกษามีความสนุกสนานในการเรียน จึงส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พาณิชย์การ ก่อนและหลังการใช้กระบวนการกลุ่มพร้อมการเสริมแรงทางบวก โดยวิธีการทางสถิติ t – test พบว่า หลังจากใช้กระบวนการกลุ่มพร้อมเสริมแรงทางบวก มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการเสริมแรง ทำให้นักศึกษามีความตั้งใจเรียนมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้รับผู้วิจัยสามารถนาผลมาอภิปรายได้ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นระยะสังเกตพฤติกรรม ซึ่งยังไม่มีมีการใช้กระบวนการกลุ่ม การให้คะแนนและแรงเสริมทางสังคม และผู้สังเกตยังไม่รู้ตัวใช้เวลา 1 สัปดาห์ นักศึกษาจึงมีพฤติกรรมต่างคนต่างอยู่ ตัวใครตัวมัน ไม่มีความรับผิดชอบในการทำงาน

ระยะที่ 2 เป็นระยะเริ่มใช้กระบวนการกลุ่ม พร้อมเสริมแรง ในการทำงานกลุ่มร่วมกันเป็นระยะเวลา 1 เดือน โดยแจ้งเงื่อนไข และงานที่ได้รับมอบหมาย และให้ตั้งคำถาม 5 คำถาม เพื่อที่จะถามกลุ่มเพื่อนที่กำลังนั่งฟัง ได้รับทราบว่าจะมีการให้คะแนนบวก 1 คะแนน เฉพาะคำถามที่ตอบถูก และเพื่อนที่นั่งฟังสามารถตั้งคำถามได้ ทุกคำถามก็จะมีคะแนนบวก 1 คะแนน เช่นกัน ในแต่ละคาบที่นำเสนอในชั้นเรียน ผู้สอนก็จะใช้การเสริมแรง โดยการกล่าวชมเชย และปรบมือ สำหรับนักศึกษาที่ตอบถูก จากการสังเกตนักศึกษามีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถามและมีความพึงพอใจกับการได้รับแรงเสริมทางสังคม มีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบทำงานเสร็จตามกำหนดเวลา แต่ยังมีนักศึกษาบางคนไม่กล้าแสดงออกในการตั้งคำถาม และตอบคำถาม อาจารย์ผู้สอนคอยกำกับดูแลนักศึกษาที่ไม่กล้า

แสดงออกให้มีโอกาสใน การตั้งคำถามและตอบคำถาม หลังจากนั้นนักศึกษาที่มีส่วนร่วมและกล้าแสดงออก

ระยะที่ 3 ระยะนี้จัดการให้คะแนนบวก แต่จะให้แรงเสริมทางสังคมแทน โดยการกล่าวคำชมเชย และการพักหน้ายอมรับในพฤติกรรมของนักศึกษานักศึกษามีความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่มมากขึ้น

การใช้กระบวนการกลุ่มพร้อมเสริมแรง คือ การให้คะแนน บวก 1 คะแนน หรือการใช้แรงเสริมทางสังคม ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดได้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ในการใช้กระบวนการกลุ่มและการเสริมแรงสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจมีสาเหตุมาจากการใช้กระบวนการกลุ่มและการเสริมแรง ได้เน้นการมีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม การตอบคำถาม จนผู้เรียนเกิด การเข้าใจมากขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่และให้ความสนใจในการเรียน การทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรลักษณ์ เลิศลอย.(2550) งานวิจัยเรื่องการศึกษาการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โดยการใช้การเสริมแรง ผลการวิจัย พบว่าสามารถลดพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบในการทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 อาจารย์ผู้สอนควรหันมาให้ความสนใจในเรื่องการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และตรงต่อเวลาให้กับนักศึกษา ตั้งแต่วัยเรียนเพื่อประโยชน์ในการทำงานในอนาคต เพราะการเป็นผู้ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนของตนเอง จะสามารถทำให้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านอื่น ๆ พัฒนาง่ายขึ้น และเป็นคุณธรรมที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด

1.2 อาจารย์ผู้สอนควรสร้างกิจกรรมการเรียนที่เน้นการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกันในชั้นเรียน

1.3 อาจารย์ผู้สอนควรศึกษาและหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาการเรียนในลักษณะนี้ให้ได้

1.4 อาจารย์ผู้สอนควรหาวิธีการแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันนี้ ไปใช้กับนักศึกษาในรายวิชาที่มีปัญหาอื่น ๆ ซึ่งอาจจะได้ผลสรุปของการวิจัยที่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลการใช้กระบวนการกลุ่ม และเสริมแรง ในระหว่างการเรียนการสอน กับวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอื่น

บรรณานุกรม

- ชัยพร วิชชาวุธ. (2539). แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม. มปท.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2540). การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์ พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ศศิพันธุ์ ไตรทาน. (2543). กระบวนการสื่อสารกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลด ละ เลิกยาเสพติด ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- โสภิตา ลิ้มวัฒนาพันธ์. (2538). การเปรียบเทียบผลของการปรับพฤติกรรมโดยใช้การควบคุมตนเองกับการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกร ที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://bsris.swu.ac.th/absthis/thesis38-4t.htm> \ [10 พฤศจิกายน 2560]
- วรลักษณ์ เลิศลอย. (2550). การศึกษาการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานโดยการใช้การเสริมแรงทางบวก. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://bmasmartschool.com> [10 พฤศจิกายน 2560]
- ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://www.kroobanok.com/96> [10 พฤศจิกายน 2560]
- วันดี จูเปี่ยม. (2554). การศึกษาผลของการใช้แรงเสริมทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกรที่มีต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.acp.ac.th/pdf/research/wandee_54.pdf [10 พฤศจิกายน 2560]
- กิติกรณ เจะเหลา. (2555) ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน โดยการใช้กระบวนการกลุ่มและการเสริมแรงทางบวก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.pvca-ri.com/myfile/141014210649_1.pdf [10 พฤศจิกายน 2560]
- การปรับพฤติกรรม. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://www.hrtotai.com> [10 พฤศจิกายน 2560]
- หลักการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม.[ออนไลน์].แหล่งที่มา:<http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Khemmawan.../fulltext.pdf>[10 พฤศจิกายน 2560]

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเจตน์วีร์ พันธุ์คำ
วัน เดือน ปีเกิด	11 มกราคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมหาชนะวิทยา ปีการศึกษา 2530 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีนิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2536
ตำแหน่งหน้าที่ การงานปัจจุบัน	หัวหน้าสาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์วิชาการ